

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 3.

V Gorici, dne 1. marca 1925.

Leto III.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 lir. Posamezna številka 1 liro.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via S.
Giovanni šte. 6., I. nadstr.

— Ponatis je dovoljen s popolno navedbo vira. —

Izpametujmo se!

Stara resnica je že, da je nevednost najdražja stvar na svetu. Naši ljudje so resničnost te trditve že pred vojno in med vojno v preveliki meri okusili, a kljub temu se vsi niso še izmodrili. Tudi po vojni, prav do poslednjih dni, vidimo, da naš človek vsled nepoznanja stvari, ali tudi vsled tega, ker se ne potrudi, da bi jo spoznal, zave večkrat v zagate in stiske, in si tudi nakoplje veliko škodo.

Znano je, da se umetna gnojila prodajajo in plačujejo v razmerju z odstotki drobnosti, raztopnosti itd. Ni vsaka Tomaževa žlindra enako dobra, radi tega ji je tudi cena različna. Tako je tudi pri drugih gnojilih. Marsikdo kupi 100 kg žlindre za nižjo ceno, kakor njegov sosed in je trdo uverjen, da je napravil lep dobiček. Ali, kaka je stvar v resnici?

V zadnjih letih smo videli slučaje, ki jasno govorijo, kam pridemo, ako gledamo le na ceno, a ne na dobroto predmeta, ki ga kupujemo. Nekateri so začeli rabiti za gnojenje prah, ki so si ga izvrtali iz min, granat in drugega strelišča, ostankov svetovne vojne. A ne le to! Začeli so to zmes tudi prodajati. A posledice tega ravnanja? Po nekod so bile naravnost uničujoče.

Videli smo na lastne oči v neki vasi na Krasu učinek takega postopanja: trte popolnoma zažgane, krompir, zelje uničeno. Zemlja je bila kakor zastrupljena in še drugo leto ni na dotičnem svetu uspel nikak pridelek. O povsem sličnih slučajih so nam poročali iz goriške okolice. Tu so celo nekateri preudarnejši

kmetovalci nasedli: uničili so si cele njive koruze, ožgali travnike, pokončali krompir. Če bi dotičniki kupili pošteno blago za pošteno ceno, bi vseh teh nesreč ne bilo. Izdalek bi jim bil že davno povrnjen in poplačan. Tako pa: zavržen denar, uničen pridelek in zasmevanje — to upravičeno — od pametnih sosedov.

Drugi so kupovali prav po ceni Tomaževo žlindro in so se rogali onim, ki so si nabavili zajamčeno blago pri Slov. kmetijskem društvu po nekoliko višji ceni. Kdo je imel prav? Očividec nam je pripovedoval, da prva žlindra ni rodila prav nikakega uspeha, dočim je pošteno blago izborno učinkovalo. Slično so poizkusili nekateri z modro galico. Ceno blago, kupljeno pri prvem šartafanu, je vinograd ožgalo, dobro, zajamčeno blago pa je krasno uspelo.

Ne bomo naštevali dalje. Slučaji, ki smo jih navedli, so resnični in govorijo dovolj glasno, da marsikateri naš človek iz nevednosti greši. Ali je tega res potreba? Ali nas ne izpametujejo vsakdanje žalostne skušnje drugih? Naj naš človek vedno poizkuša prefriganost drugih na lastni koži v svojo škodo? Čas bi že bil, da se vse to neha. Prav skrajni čas, da izpregledamo in se izpametujemo.

Ko torej kupuješ svoje potrebščine, stopi do organizacije, ki jo poznaš za pošteno, ki deluje že nad dvajset let v deželi, do katere se je že tvoj oče s popolno zaupnostjo obračal in ta organizacija je Slovensko kmetijsko društvo v Gorici.

Zadružništvo

Zadružna zveza v Trstu:

ZADRUGAM.

I. — Zadružna zveza je nastavila v izključno korist našega kmečkega ljudstva dve strokovni sili, kateri ste našim zadrugam na razpolago za predavanja, pojasnila, strokovna navodila i. t. d. na polju živinoreje, mlekarstva in poljedelstva.

Naše zadruge se ne smejo omejiti samo na svoje notranje delo, temveč se morajo zanimati za ves gospodarski razvoj v svojem delokrogu, posebno za stajenje poljedelstva, živinoreje in mlekarstva. Kjer je potreba po pojasnilih, pomoči ali pomoči, naj se obrnejo na »Zvezo«, ki jim bo radevolje pomagala.

II. — Ponovno opozarjamo zadruge na strogo zadružno disciplino: odvisni denar naj se na noben način ne vlada pri bankah, kjer je, kakor je izkušnja pokazala, negotov, temveč naj se vlaga izključno pri Zadružni zvezi, katera nudi absolutno jamstvo. Proti zadrugam, ki se ne bodo po teh navodilih ravnale, bo morala Zveza nastopiti in sicer brez razlike, so-li velike ali majhne.

Izplačila in vplačila, ki jih naroča Zveza, naj se hitro rešijo, da zadovolji-

mo stranke in si pridobimo ono zaupanje, ki ga naše zadružništvo tudi zasluži. Posebno velja to za izplačila iz Amerike nakazanega denarja.

Če bi se bile naše članice ravnale po tem načelu in naših navodilih, bi bil šel polom »Banke Adriatike« v Trstu mimo našega zadružništva brez vsakih žrtev.

Resnici na ljubo moramo naglasiti, da ste bili s polomom omenjene banke težje prizadeti samo dve večji zadruzi, ki pa boste v doglednem času v stanu izravnati škodo. To, da bi si kdo ne ustvaril po krivem slabe sodbe o našem zadružništvu na splošno.

Zato sme in mora naša »Zveza« popolnoma upravičeno zahtevati od svojih članic, ne samo z ozirom na Zvezina pravila, temveč v prvi vrsti v interesu zadrug samih, da nobena ne posluje neposredno z bankami (niti da pri njih denar vlaga), temveč samo potom svoje »Zveze«.

Če si želimo čvrste in močne zadružne organizacije, si jo moramo sami stvarjati in sami za njo delati, a ne grešiti proti osnovnim zadružnim načelom, kakor se je žalibog z nekimi strani do sedaj delalo.

Preselitev! Zadružna zveza v Trstu se je preselila 1. marca 1925 v ulico S. FRANCESCO D' ASSISI št. 16/l.

Živinoreja

Ing. Podgornik Anton:

REJA PUJSKOV PO SKOTITVI DO Odstavljanja.

Takoj po skotitvi so pujski še precej okorni in se naučijo šele polagoma hoditi. Ako ne sesajo, počivajo in spijo zbrani v kopico ali gručo poleg svinje. Polagoma se jim udje okrepijo in čez

kakih 14 dni po skotitvi že urno tekajo in se igrajo. Pri zadostni množini zdravega svinjinega mleka in pri dobri oskrbi uspevajo pujski posebno v začetku prav dobro. Ko so 2. do 3 tedne stari, že poskušajo glodati, grizti in použiti razne snovi, ki jih najdejo v hlevu. To njih početje nas opozarja, da jim moramo začeti pokladati že v tej

starosti primernih krmil. Takšno krmilo je zdravo ječmenovo ali pšenično zrnje. Da se zrnje razmehča, ga je treba vsaj v začetku najprej dobro namočiti v čisti vodi in šele na to krmiti. Najbolje je, da pokladamo pujskom vsak dan v začetku manj in potem vedno več omenjenega zrnja v korito, ki je po velikosti in številu pujskov primerno napravljeno. Da jim svinja ne poje zrnja in da jih ne nadleguje pri tem krmljenju, je zelo umestno, da imajo mladiči poleg svinjinega oddelka svoj poseben manjši oddelek. V steni med obema oddelkoma je napraviti pri tleh 35 cm visoko in 25 cm široko odprtino, ki se da odpirati in zapirati z zaklopnico ali primerno vdeleno deščico. Skozi to odprtino je mogoče priklicati pujske od svinje v njih oddelek in jih pustiti zopet k svinji, kadar je potrebno. Zdaj je tudi že treba, da vržemo pujskom vsak dan v hlevski kot po nekoliko sveže in čiste zemlje, lesnega oglja in pepela ter peska, da lahko pujski poljubno rijejo po teh snoveh. S tem že takoj od početka zadostijo svojemu naravnemu nagonu in dobivajo iz použite zemlje, oglja, pepela in peska zlasti fosforovokisla soli, ki so potrebne za raščo kosti. Vse navedene tvarine pa morajo biti čiste in proste vsakih škodljivih primesi. Tako ne smemo rabiti v to svrhu takšne zemlje, ki je onesnažena s košjim perjem, gnojem, koščicami itd.

Ker pujski izredno hitro rastejo, jim kmalu ne zadostuje za prehrano samo svinjino mleko. Čim bolj številni so mladiči, tem prej se to lahko pojavi. Zato jih je treba začeti krmiti v 4. tednu njih starosti s sladkim celim kravjim mlekom. Do polovice z vodo zredčeno mleko prekuhamo ali zavremo. Ko se na to pripravljeno mleko toliko ohladi, da je še dobro mlačno ali zmerno toplo (37° C), ga damo pujskom, da ga popijejo iz primerne posode. Navadno se pujski na to opravilo zelo hitro privadijo. Ker je kravje mleko v svoji sestavi precej različno od prasičjega, je

neobhodno potrebno, da pujske prav polagoma privadimo na novo hrano, da ne dobijo driske. Zato sme dobiti vsak pujske v začetku na dan največ le eno osminko ($\frac{1}{8}$) litra te hrane, ki jo je prav počasi (v teku nekaj tednov) višati do enega litra. Če opazimo, da pujskom poleg materinega mleka, ječmenovega (pšeničnega) zrnja in odmerjenega kravjega mleka le še primanjkuje hrana, jim začnemo lahko kuhati med vsak danjim odmerkom stanjšane sladkega mleka tudi nekoliko pšenične moke. Ako začnemo pujske že zgodaj privajati na kravje mleko in druga primerna krmila, si s tem zelo olajšamo poznejše odstavljanje. Po vsakem krmljenju moramo temeljito osnažiti korito in drugo posodo, ki jo uporabljamo za krmljenje in pripravljanje krmil. Skisani ali drugače pokvarjeni krmski ostanki lahko povzročijo pri živalih drisko ali kakšno drugo bolezen v želodcu in črevah. Ob tej priliki naj omenim, da je treba paziti tudi na vsestransko snažnost korita, iz katerega žre doječa svinja. Tudi moramo paziti, da niso ob koritu raztreseni krmski ostanki. Ko se namreč začnejo pujski zanimati za krmo, kaj radi gredo k svinjinemu koritu in začnejo pobirati na delih korita ali po tleh ob koritu morda že pokvarjene krmske ostanke. Če pujski použijejo enkrat ali večkrat takšne ostanke, lahko zbolijo na prebavilih. Zato ne pozabimo redno snažiti tudi svinjinega korita in vse bližnje okolice ob koritu.

Od petega ali šestega tedna dalje začnejo biti pujski vedno bolj ješči in požrešni. Mesto pšenične moke jim lahko začnemo kuhati med sladkim, z vodo zredčenim celim mlekom ječmenovi, ovseni ali turšični zdrob ali pa ječmenovo, ovseno ali turšično moko. Med to kuhano krmo primešavajmo redno na dan in glavo po en ščepec fosforovokislega apna, ki zelo ugodno vpliva na razvoj mladičev, posebno pa na raščo kosti. Le prepogostoma se namreč vidijo pri nas pujski, ki so šibkih kosti ali

trpijo celo za mehkokostnostjo. Temu se izognemo zanesljivo le, ako redno uporabljamo pri krmljenju mladičev fosforovokislo apno.

Po končanem šestem tednu ali pa tudi že kaj prej lahko režemo vse one mladiče moškega spola, ki jih ne mislimo rediti za pleme. V tej dobi zelo lahko prestanejo mladiči rezanje ali skopljenje. Seveda je tudi pri tej samo na sebi lahki operaciji paziti na največjo snažnost. Pred operacijo je rezilo dobro razkužiti.

Od 7. tedna dalje smemo poskusiti in začeti tudi s krmljenjem kuhanega in olupljenega krompirja ali drugimi primernimi krmili, ki jih naj dobivajo pujski po odstavi. Kakor z mlekom, moramo tudi s krompirjem ali drugimi krmili začeti s prav majhnimi odmerki in preiti prav polagoma k večjim. (dalje.)

Dr. Aldrighetti Faust:

RAZMERE V ŽIVINOZDRAVNIŠKEM OKROŽJU GORIŠKE OKOLICE

Prevedel Gorkič France.

(Dalje.)

Kje dobimo bike čiste pasme?

Za priskrbovanje bikov čiste pasme je treba v prvi vrsti, da ugotovimo predpogoj načelne važnosti: to je podeljevanje denarnih podpor iz pokrajinskih sredstev. Take podpore je bivša deželna uprava v Gorici dajala z vso širokogrudnostjo. — Cene čistokrvnih bikov so današnje dni vsled stalnih izpreminjanj v denarni vrednosti tako visoke, da jih more le malokdo zmagati.

Rekli smo že, da je bila prvotna domovina sivo-rujave pasme v Švici. Torej bi se morali čistokrvni biki kupovati le tam in sicer v onih 14 kantonih, v katerih se goji siva pasma (v ostalih 8 kantonih Švice se redi simodolska pasma).

V Italiji se dobijo lepi biki tudi v Sondrski pokrajini, ki meji na Švico, v goratem delu Bergamske in Brešijske pokrajine.

Bikorejce, ki si z velikimi žrtvami nabavijo bike in ki jih oskrbujejo po predpisih, bi morali vsestransko podpirati in jih vzpodbujati. Ne le pokrajinska uprava, tudi občine in posebno pa lastniki krav bi morali podpirati vestnega bikorejca. Ne smeli bi godrnjati nad previsoko skočnino, ako imajo jamstvo, da dobijo teleta od izbranih bikov.

Pet lir več, ki jih daš za skok čisto krvnega bika, pomeni petdeset lir dobička že pri rojstvu teleta, tisoč in še več lir pa, ko žival doraste. Le na ta način si moremo izboljšati kakovost naše živine, ker le s tem si bomo priskrbeli lepo število izbranih telet in telic, ki postanejo potem dobra plemenska živina. V prvi vrsti pa moramo paziti na zadostno število bikcev, ki postajajo danes vedno redkejši, da si jih potreba vsak dan več. Da to dosežemo, moramo izbirati bikce, ki so od najboljših krav in najboljših bikov, moramo jih čim več časa pustiti sesati, dobro krmiti, puščati jih kolikor mogoče na prostem in na svežem zraku; le tako postanejo lepi, zdravi in krepki.

In tako smo prišli sedaj k razpravljanju tretje točke glede izboljšanja naše živine: *umno vzgajanje telet.*

Teleta, ki jih nameravamo obdržati pri življenju, hranimo iz treh različnih razlogov; za pleme telice in junčke, vole za delo ali za klavnico, ko je žival opitana.

Največjo skrb moramo posvečati teletom, odmenjenim za pleme. Pri nas, kakor tudi v mnogih drugih krajih, se greši premnogo prav v tem pogledu. Želja po takojšnjem dobičku povzroča, da napravimo marsikateri korak v otipljivo škodo za kakovost živine.

V prvi vrsti moramo paziti, od kakšnih starišev teleta prihajajo. Za plemé ne smemo določati kar na slepo

vsako tele, ki nam pride pod roko, temveč le ona, od katerih z gotovostjo vemo, da izvirajo od čistokrvnih roditeljev. Toda ne le to, tudi na obliko in rast moramo gledati. V tem oziru omenjamo sledeče: Telički naj imajo malo in kratko glavo, široke prsi, brez udrtin za pleči, dolgo in ravno hrbtišče, kratka ledja, raven rep, pravilne mere, gibko kožo, ki jo z lahkoto ločimo s prsti od mišičevja, tanko dlako, na splošno mora žival napraviti utis krepkosti in možnosti za rejo in razvoj. Telice naj imajo: majhno glavo, široke prsi, medenico dobro razvito v širokosti in dolgosti, dolg in raven hrbet, pravilno zastavljen rep, ne predolgih nog, in pravilne mere, gibko in tanko kožo, pokrito z drobno in svetlo dlako.

A ni dovolj to: teleta, odmenjena za pleme, je treba pustiti sesati kar najdalje mogoče, to je vsaj do takrat, dokler dobi tele prvi stalni kotnik, (ki je četrti v vsaki vrsti). To se zgodi v šestem mesecu ali kmalu potem. Semtertja zahtevajo razmere, da se doba sesanja skrajša. To se sme zgoditi pa le pri telicah, nikdar pa ne pri teličkih, za katere mora veljati doba šestih mesecev kot najkrajša doba sesanja.

S tem pa ni izčrpano še vse ono, na kar se mora paziti pri vzgoji telet za pleme. Umen govedorejec bo posvetil še večjo skrb teletom *pri odstavljanju*. Če odstavimo tele kar naenkrat, kakor bi odsekali, je to najtehtnejši vzrok za težko in hudo razširjeno napako *ozkih prsi*, to je za oni pogrešek, ki se pojavlja pri govedu zadaj za pleči. A ne le to, temveč tudi druge napake povzročajo naenkratna odstavitev: znižanje hrbta, ki mu sledi pretirano povečanje trebuha.

Teleta moramo torej odstavljati postopno. V to svrhu priporočajo nekateri sledeči način postopanja:

Odstavljanje se mora pričeti že med sesanjem. Tele je treba pričeti privajati na trdo hrano že od tretjega meseca naprej z bolj lahkim krmili: semtertja pest trave ali napoj z morno vodo, kakor je pač letna doba. V četrtem mesecu dajmo teletu semtertja pest

zdrobljenega ovsa ali koruze, najboljše oboje kuhano v mleku; v petem in šestem mesecu semtertja nekaj dobrih otrob ali še boljši sezamovih pogač, ki so bogate fosfatnih snovi, potrebnih za raščo kosti.

Redno odstavljanje traja en mesec, razdeljeno je na štiri dobe, od katerih traja vsaka en teden. Drugačno pa je postopanje, ko ni paše in drugačno, ko je paša na razpolago. Dobra travniška trava je namreč najprimernejša krma, ki naj sledi mleku.

Pozimi naj se odstavljanje vrši takole:

I. teden: enkratno sesanje naj se nadomesti z napojem z rženo moko ali s semletimi tropinami.

II. teden: dve sesanji naj se nadomestita, kakor prej povedano, ali pa tudi z oparjenim senenim drobom, ki se napravi na ta način, da se vtakne najboljše seno v vrelo vodo, kjer naj ostane tri ure, in naj se potem precedi.

III. teden: tele sesa le enkrat na dan.

IV. teden: tele sesa enkrat vsak drugi dan. Po preteku tega tedna se teletu mleko popolnoma odvzame. S tem je odstavljanje končano.

V dobrih letnih časih pa se odstavljanje vrši na sledeči način:

I. teden: enkratno sesanje na dan naj se nadomesti z zeleno krmo.

II. teden: dve sesanji na dan naj se nadomestita z zeleno krmo;

III. teden: tri sesanja na dan naj se nadomestijo z zeleno krmo;

IV. teden: tele sesa enkrat vsak drugi dan.

Na to naj se poklada teletom zelena krma ali seno, kakor je pač letni čas; dodaja naj se tej krmi tudi zdrobljeno žito ali semlete tropine. Priporočljivo je tudi, da se dnevnu odmerku hrane prida še 50 g kostne moke ali 15 g klajnega apna, da se tako pospeši rast in utrditev okostja.

Angleži dajajo teletu tudi eno do dve jajci na dan, a brez lupine. Nekateri naši živinorejci pa dajajo jajca z lupino, češ, da koristijo teletu tudi mineralne soli, ki jih lupina vsebuje. (dalje.)

ZDRAVLJENJE KILAVIH PRASIČEV.

Drob v trebuhu je pokrit s trebušno mreno. In čez to se razteza vnanja koža. Če trebušna mrena iz katerega koli razloga počni, pa morejo čreva izstopiti med vnanjo kožo in trebušno mreno. Vsled tega se naredi bula, ki jo imenujemo: kila. Taka bula ni vroča in tudi ne boli, čuti je mehka, in če nanjo pritiskamo, bula izgine: čreva gredo nazaj v trebušno votlino. Kila more postati zelo nevarna, ker se s krmo napolnjena čreva ob razpoki trebušne mreine lahko zadržnejo, postanejo snetiva in žival pogine.

Zlasti prasiči postanejo kaj lahko kilavi, ali kakor tudi drugače pravijo, počeni. Kilavost se posebno rada pojavlja pri mladih živalih. Mladi prasiči so kilavi ali počeni v dimljah ali na popku. V dimljah kilave prasiče more zdraviti le živinozdravnik z operacijo, ki pa se navadno ne izplača. Zato je bolje take pujske spitatati ter jih kmalu zaklati.

Kilo na popku dobijo posebno lahko pujski, ki se spenjajo kvišku in ki se postavljajo na zadnji nogi. To se rado dogaja v svinjakih, kjer ni nikakega reda in kjer se lačne živali spenjajo ob svinjakovi steni in nestrpno pričakujejo osebe, ki jim navadno donša pičo.

Velikih kil na popku, kakor kil v dimljah, se ne izplača zdraviti. Majhne, za oreh debele kile more pa vsak prasičjerejec sam ozdraviti.

Prasič z majhno kilo na popku se položi na hrbet. Izstopla čreva se mu potisnejo s primernim pritiskom v trebušno votlino nazaj. Potem se vzame gost mizarski klej, ki je še dovolj gork, pa ne prevroč, in se dobro namaže koža nad kilo in okoli nje. Na kilo se položi v kleju namočena krpa, ki naj se toliko časa z roko tišči, da se krpa posuši in da se trdo sprime kožē. To traja kakih deset minut, da se ta poklejeni obliž dobro prime kože. V kakih šestih tednih

se počena trebušna mrena zaraste, in takrat se obliž lahko odvzame in sicer na ta način, da se z gorko vodo omehča.

Tudi odrastli prasiči lahko dobijo na trebuhu kile, in sicer najlažje breje svinje, če se zataknejo na trebuhu ob kak špičast kol ali kaj podobnega. Kila pri odraslem prasiču je veliko nevarnejša. Zato pa se že izplača, da pokličesh takoj živinozdravnika na pomoč. Do njegovega prihoda, naj se prasič poveže s kosom usnja, ki se trdo pripaše k trebuhu. Na mesto, kjer je kila, se dene kepa prediva med kožo in usnje, da se zadržuje uhajanje črev, ker predivo tišči na kilo in zadržuje čreva.

Dr. A.:

DESET ZAPOVEDI ZA ŽIVINOREJCE.

1. — Izboljšuj svojo živino, da boš imel več dohodka in večje spoštovanje v domačem kraju.
2. — Spuščaj le lepe in, po možnosti, čistokrvne bike, k svojim kravam, da si tako izboljšaš pasmo.
3. — Uvažuj: 5 lir, ki jih plačaš več za skočnino lepega bika, pomenja 50 lir dobička že pri rojstvu teleta, 1000 ali še več, ko žival doraste.
4. — Pomni: snaga, gibanje na prostem in zadostno krmljenje so neobhodni predpogoji za uspevanje živine.
5. — Pomisli: ti počivaš rad in dobro v mehki postelji, tako se tudi živina boljše odpočije, ako ji suho in zadostno posteljaš.
6. — Veruj: največjo neumnost napraviš, ako imaš v hlevu več repov, kakor si v stanu jih prerediti s lastnim pridelkom piče. Vsa živina trpi lakote. Vsa živina je slaborejena, suha, grda, mršava. Donaša ti manj, kakor drugod manjše število, dobrorejene živine. Je bolj podvržena boleznim in prej pogine in ti, mesto da bi postal premožnejši, si revnejši kot prej.
7. — Ne odstavljaj telet pred tremi meseci, ako so telice, ne pred petimi me-

seci, ako so telički, ki jih nameravaš izrediti za bikce. Tudi tele, ki je namenjeno za klavnico, naj dobiva vsaj en mesec le mleko.

8. — Vedi: prehod mlečne hrane na trdo naj se izvrši lepo postopoma in prav polagoma. Tele ne sme tega prehoda niti zapaziti. Drugače se živali trebih zveča in hrbet skrivi.

9. — Če imaš lepega bika, ne prodaj ga izven domačega kraja za majhen takojšen dobiček. Drži takega bika doma; z njim napraviš svojim sorojcem veliko koristi.

10. — Zavaruj svojo živino pri domači zavarovalnici goveje živine, če že obstoja. Ako ne, napni vse sile, da se zavarovalnica ustanovi.

Mlekarstvo

Ing. Podgornik Anton:

RABITE MLEČNI POSNEMALNIK!

Po naših krajih je mlečni posnemalnik še zelo redka prikazen. Še največkrat ga lahko vidiš v mlekarnah, kjer se izdeluje maslo. Izven mlekaren ga ne dobiš tako lahko, ker je pri nas še prav malo takšnih gospodarjev in gospodinj, ki so že uvideli in preračunali, da jim more donošati mlečni posnemalnik lepe dohodke v domačem gospodarstvu in gospodinjstvu. Kdor ima dve ali tri dobre mlečne krave, a nima priložnosti odajati mleka v združno mlekarno ali ga odprodajati za neposredni užitek ali konsum, mu ne kaže biti še nadalje brez mlečnega posnemalnika, ako hoče res dobro in času primerno izkoriščati mleko in doseči primerno ceno za svoje maslo na trgu.

Pri nas udomačeno dobivanje smetane, ali posnemanje mleka, je na splošno zelo pomanjkljivo in pred vsem premalo gospodarsko. Iz 100 kg mleka, v katerem je 3,5% mlečne tolšče, lahko dobimo pri domačem navadnem posnemanju v dobrem slučaju 3,33 kg masla.

Ako se posname enaka množina mleka (100 kg) z enakimi odstotki tolšče (3,5%) s posnemalnikom, izdelamo iz dobljene smetane 3,94 kg masla.

Primerjaje obe množini dobljenega masla, se izkaže razlika 0,51 kg. Iz smetane, ki se je dobila z mlečnim posnemalnikom, se je torej izdelala dobra $\frac{1}{2}$

kg več masla. Zakaj? Pač zato, ker je ostalo pri posnemanju z mlečnim posnemalnikom v posnetem mleku le 0,2% mlečne tolšče, dočim je ostalo v posnetem mleku, ki smo ga dobili pri navadnem posnemalnem načinu, celih 0,8% mlečne tolšče. Vsa mlečna tolšča pa, ki ostane v posnetem mleku in ne preide v smetano, je za izdelovanje masla izgubljena.

Ni pa samo to, da se dobi iz smetane, ki se je posnela iz mleka z mlečnim posnemalnikom pol kg več masla, temveč tudi po kakovosti in okusu boljše in zagadeli več vredno maslo. 1 kg masla iz smetane, ki se dobi iz mleka z navadnim posnemanjem, se proda danes za 14 lir. V gornjem primeru se dobi iz 100 kg mleka 3,33 kg masla, za katerega bi se tedaj prejelo 46,62 lir. Za 1 kg masla izdelanega iz smetane, ki se je dobila v danem primeru z mlečnim posnemalnikom, se prejme najmanj 17 lir. V našem slučaju se dobi iz 100 kg mleka 3,94 kg masla, za katero bi se skupilo 66,98 lir. Potemtakem bi se prejelo za maslo iz smetane, dobljene z mlečnim posnemalnikom iz 100 kg mleka, 20,56 lir ali okroglo 20 lir več.*)

*) Med ceno navadnega masla in ceno tako zvanega čajnega masla je skoraj vedno razlika 3 do 4 lir pri kg. Ako pada cena navadnega masla, pada tudi cena čajnega masla. Ako se viša cena navadnega masla, se viša tudi ona čajnega masla.

Kdor bi le v teku vsakega tedna posnel 100 kg mleka z mlečnim posnemalnikom, bi lahko prejel za maslo na leto $52 \times 20 = 1040$ lir ali okroglo 1000 lir več nego za maslo, ki bi ga izdelal iz smetane, dobljene z navadnim posnemanjem.

Ročni mlečni posnemalnik družbe Alfa Laval, s katerim se lahko posname 100 kg mleka na uro, stane okrog 800 lir. Kdor ima samo dve ali tri dobre mlečne krave, se mu posnemalnik izplača v enem letu, ako ga nabavi. Manjši ročni posnemalnik, s katerim se posname le 60 kg mleka na uro, stane razmeroma manj. Glede nabave mlečnega posnemalnika naj se vsakdo obrne do Kme-

tijskega društva v Gorici, Via S. Giovanni 6.

Vsak gospodar ali gospodinja, ki izkorišča mleko oziroma smetano s podelovanjem v maslo, naj se odloči in čimprej nabavi mlečni posnemalnik. Kdor si ne more nabaviti posnemalnika sam, naj se domeni s sosedom za skupno nabavo in uporabo mlečnega posnemalnika.

Posnemanje z mlečnim posnemalnikom ima pred navadnim posnemanjem poleg drugih tudi to zelo važno prednost, da se dobi pri posnemanju sladko posneto mleko, ki ga lahko začnemo dati teletu, ko ima 4 ali 5 tednov, pujskom pa, ko imajo 9 do 10 tednov.

Čebelarstvo

Vodopivec Janko:

PRIČETEK ČEBELNEGA LETA.

Prvi topli dnevi v drugi polovici zimskega časa oživijo čebelno družino v panju. Čebele se sprašijo (izpraznijo) in pričenejo donašati obnožnino — cvetni prah. Z zanimanjem opazuje že izkušeni čebelar ta prvi pojav, začetnik pa se le težko loči od panjev, pred kojimi tako mrgoli marljivih čebelic z raznoharvnimi košaricami, polnimi cvetnega prahu. Kaj bi pa ne? V razni s toploto in donosom cvetnega prahu, se tudi prične množiti zalega v panjih.

Vsled tega se čebelar veseli, ko vidi donašati cvetni prašek na nožicah. Čebele donašajo poleg praška še nabrani nektar v medenem mešičku, ki je za ugodno razvijanje čebel še veliko bolj pomemben. Ker se cvetni prah le malo časa vzdrži in se rad skvari, ga tudi čebele takoj porabijo. Iz njega napravljajo slino — mleko, ki ga rabijo za pitanje mladice, naravno je torej, da ga čebele znosijo v najbližje celice poleg mlade zalege, da ga imajo čebele kmilke na razpolago. Da se cvetni

prah ne skvari, če je v vališču, stavi matica zalego jeseni toliko časa, dokler ne izgine ves odprt cvetni prah. Obilica cvetnega prahu ob koncu jesenske paše je vzrok, da imajo takrat nekateri panji mnogo zalege, drugi pa malo ali nič.

Nepokvarjen ostane pa cvetni prah v satovju, ako je z medom zalit in z voskom zadelan. Ker so čebelarji opazili, da z donosom cvetnega prahu prične razvitek mladih čebel v panju, so tudi skušali pomnožiti donos močnega prahu mesto cvetnega. Že kakih petindvajset let je od tega, kar se je mnogo govorilo in pisalo, kaj bi se dalo uporabiti v nadomestilo cvetnega prahu. Priporočali so različno moko kot belo, turšično, rženo; a najbolj hvaljena je bila grahova moka. Ta se je potem položila v posodice, ali pa se je potrosila v satovje. Drugi so pa kar svetovali: natrositi jo v celice praznega satovja in jo položiti v panj.

Še modrejši so svetovali moko z mlekom, oslajeno z medom. Pozneje sem čital, da bi bilo posebno dobro krmilo in pospešilo k pomnoževanju čebel: med z kokošnjimi jajci. Kaj bo pa

še kdo stuhtal, seve danes ni mogoče stalno reči. Z gotovostjo moremo danes trditi, da so vsa taka sredstva s poskusi ovržena.

Moka nanešena v satovje, se rada navzame čebelne vlage v panju ter se začne kisati in plesniti. Enako velja za mleko in jajca. Le enkrat pójde čebelar na led takim priporočilom, a nikoli več potem. Če upoštevamo zraven tega še trošek in sitno delo, bomo kmalu pravo zadeli.

Nekateri priporočajo, naj bi se čebelam olajšal trud s tem, da jim prinesemo v bližino čebelnjaka leskovih cvetočih mačic. Tudi to ni pravo. Leskove mačice imajo obilno cvetnega prahu, ali če bi hoteli prinesiti čebelam le $\frac{1}{4}$ kg prahu, bi bilo treba navoziti kakih 10 voz leskovih debel z vejami. Jasno bo torej, da se to delo ne more izplačati.

Zopet od drugod se je namigovalo, nabirati cvetni prah s primerno pripravo iz leskovih mačic, a tudi to se ne izplača, ker prav pridjen človek ne bi nabral cel dan $\frac{1}{4}$ kg tega prahu, vrednega največ 4 L.

Nam torej ne ostane druge poti, kakor pustiti čebelam, da si same prosto nabirajo potrebnega prahu in sladčic.

Da jim bo tega nudila narava dovolj, je potrebno, da po možnosti skrbimo za pomnoževanje primernih nasadov in rastlin.

Omeni naj se še, da v prvem začetku čebelnega in naravskega življenja, nahajamo vsled male toplote, le bolj cvetni prašek in malo medu na rastlinah. Vsled tega nam ni s pomnožitvijo umetnega donosa cvetnega praha prav nič pomagano. Vsi izkušeni čebelarji so popolnoma prepričani, da pravo množenje čebel nastane še le, ko dobivajo čebele v obilni meri med.

Kakor določimo, ali prinaša čebela med, ali vodo na dom, ali prihaja prazna, prav tako se lahko z gotovostjo prepričamo, ali medu ena ali druga cvetka.

Obnožnina nam odločno priča po kakšnem cvetju jo je čebela nabirala.

ČEBELARJEM.

Panji, ki jih je naročila Slov. čebelarska zadruga, bodo tekom meseca na razpolago. Kdor bi jih želel, naj jih pravočasno naroči.

Satnice bo zadruga tudi letos izdelovala. Ker je malo voska na razpolago, naj se vsakdo pravočasno naroči. Ta obvezna naročila morajo biti v rokah zadruga najkasneje do 30. marca 1925.

Kdor ima vosek na razpolago za predelavo v satnice, naj ga spravi v zalogo zadruga v Gorici najkasneje do 30. marca 1925. Le v tem slučaju more biti gotov, da bo imel satnice do konca aprila na razpolago. Opozarjamo vse na te roke, da ne bo potem zamere. Tudi vosek naj si vsakdo, če le more, sam priskrbi.

Vinogradništvo

P. G.:

CEPLJENJE TRT V SUHO.

Če bi hoteli obširno pisati o tem vprašanju, bi nam ne zmanjkalo gradiva za več števil. Smatramo torej za gotovo, da si je umen vinogradnik pravočasno nabral dovolj in zadostno pravih kolči in dobrih cepičev. Nato preidemo kar na opis cepljenja samega.

Kadar cepiš, jemlji le toliko trt iz

zemlje, kjer jih imaš zakopane v svežnjih, kolikor jih rabiš za dva, tri dni. Amerikanskim kolčem odreži vse oči, a pod spodnjim očesom prereži jih s škarjami gladko. Stara prereza ni dobra. Očisti jih zemlje in peska ter deni jih pokončno v vodo. Mladike, ki jih rabiš za cepiče, prereži na sredi med dvema členoma in sicer tako, da ostane palček nad očesom nekoliko daljši, kakor oni pod očesom. Pri cepljenju nam

palček za držanje prav dobro služi. Po cepljenju naj se vrhu očesa odreže. Cepiče moči eden ali dva dni pred rabo v vodi.

Najboljši način cepljenja je oni, kakor nam ga kaže slika in ki se imenuje s strokovnjaškim izrazom

angleška kopulacija, ali kakor pravijo pri nas *cepljenje v suho*. Cepič in podlaga se prerežeta poševno tako, da je prereza $1\frac{1}{2}$ do 2 krat tako dolga, kakor je trta debela. Cepič naj se prereže 1 cm pod očesom in sicer na tisti strani, kjer se nahaja oko. Blizu člena je nako-pičeno v mladiki več redilnih snovi, zato se rana lažje zaceli. Zgoraj stržena (srca) napravi nato v prerezi poševno zarezo proti strženu tako, da nastane jeziček, kakor ga kaže podoba. Pri tem poslu rabi le ostro in ne predebelo rezilo, le tako bodo zareze in prereze popolnoma gladke. Ko je režnja dovršena, vtakni jeziček, ki se nahaja na cepiču, v zarezo na podlagi, nasprotno pa jeziček na podlagi v zarezo na cepiču tako globoko, da se obe prerezi popolnoma pokrijeta. Ta jezička imata namen, da pri trditosti cepič k podlagi, kar popolnoma zadostuje, da se oba sprimetata. Nadaljne obveze ni potreba za cepljenje kolči, ki se potem umetno kalijo, ker ne bi mogel zrak do rane, vsled česar bi se ta ne zacelila tako lahko in tako dobro. Vsa-

ka obveza torej bolj škoduje, kakor koristi. Poudariti moramo še enkrat, da naj se zareza napravi bolj poševno, vendar ne preveč pri vrhu in tudi ne pre-globoko, če hočemo, da dosežeta je-zička svoj namen. Cepič mora sloneti na podlagi dovolj trdno, ko smo oba dela združili.

Angleška kopulacija z jezičkom se za cepljenje kolči, ki se potem umetno kalijo, najbolj priporoča. Priden delavec cepi v enem dnevu na ta način 800 do 1000 trt. Kadar cepimo, moramo paziti na to, da sta podlaga in cepič jednako debela, vendar pa ne škoduje, ako je cepič za spoznanje bolj droben, kakor podlaga. Ko je nacepljenih že precej trt, pogrni jih z moko cunjjo ali pa deni jih v zaboj med moker mah.

Da bo kožica, ki spoji cepič s podlago (in se imenuje znanstveno kambij), rastla, deni cepljeno trto v gork in vlažen zrak. Kjer ni gorkote, vlage in zraka, kambij ne raste in trti se ne spojita. Ako zasadimo torej cepljene kolči naravnost v zemljo, se mnoge ne primejo, ker manjka v zemlji zadostne gorkote, zraka in včasih tudi vlage. Če zemljo dobro zrahljamo in tako pripravimo, da jo bo solnce močno segrelo, dosežemo lahko dobre uspehe tudi v zemlji, vendar pa nismo z uspehom nikdar tako gostovi, kakor tedaj, ako trte ovijemo v mah ali podobno tvarino, ki dobro drži vlago in zrak ter jih hranimo toliko časa v gorkem prostoru, da se spoji cepič s podlago ter začne kaliti. Še le potem presadimo trte v zemljo.

Sadjarstvo

Strekelj Josip:

ZAKAJ NE VČAKAJO SADNA DREVESA STAROSTI.

Ako se ozremo nazaj v kmetijsko književnost in jo listamo do novejšega časa, zapazimo najrazličnejše teorije,

ki so jih ustvarili razni strokovnjaki, jih uveljavljali in tudi dobili, kakor vselej, privrženecv. Ti slednji, opiraje se na avtoritete, so sugestirani širili in širijo nove teorije. Le prevečkrat se je dogodilo, da je narava ovrgla vsiljene nauke. Taki pojavi spravljaajo kmeta v

nezaupnost, kar je zelo škodljivo za splošno gospodarstvo.

Naj navedem nekaj izgledov! Pred okroglo 20 leti je šel na limanice strokovni časopis »Kmetovalec«, da je priporočal novo vrsto akacije brez trnja. Ker so na akaciji (Robinica pseudoacacia) trni zelo neprijetni, so kmetje pridno popraševali po novi »izboljšani« akaciji, prejeli pa so staroznano šibko rastočo, ki jo vidimo po mestnih drevoredih in ki ne velja v gospodarske svrhe.

Amerikanec Stringfelov je s svojimi spisi razočaral sadjarje, ko jim je znanstveno dokazal (?) vzroke nevspevanja sadnega drevja. Zavrgel je dosedaj običajno sajenje dreves v prostorne jame in priporočal naj se presajajo sadna drevesa z gladko ob srčnjaku odrezanimi stranskimi koreninami v celino, v luknje, ki se naredo z železnim drogom.

To svojo teorijo je naslanjal na opazovanje divjerastočih dreves v gozdu, katere dorastejo v orjake, dasi jim ni nihče izkopal jame. Nasprotno pa, je trdil Stringfelov, propade drevo, ako ga presadiš v široko in globoko jamo, v rahlo zemljo, zakaj ta zemlja se ob dežju zblati, pozimi omrzne in pokvari ali opeša rast korenin. V celino se že ne morejo širiti, ker so slabotne in nežne.

Ta nauk je mnoge zavedel in verjeli so. Celotni trgovski drevničarji so nasledili! V kratkem času pa je slava Amerikanka Stringfelova minila.

Pred okroglo 50 leti, kakor posnemamo iz poročil, je začela napadati breskvo kodravost (*excoaxus deforsmans*) z vso ljutostjo in še dandanes nam beli lasi v nezmanjšani meri.

Takoj so se takrat dobili strokovnjaki, ki so nasvetovali cepiti breskve na mandeljne. Ker to ni uspelo, so pozneje priporočali za podlago grenke mandeljne, kar se je tudi izpodrsnilo.

Utemeljevali so, da, ker je mandeljno drevo, mora tudi breskev na njem dočakati tako starost.

Niso poznali prikladnosti (afinitete) cepiča s podlago, niti niso mislili, da tudi na mandeljnu ne more rasti breskev z bolnim listjem ali celo brez listja.

Uspeh je bil še več, ko ničev, ker na mandeljnu so vsihale breskve, kakor na lastni podlagi, in vrhu tega so rodile tudi drobnejše in sploh slabše sadje!

V letu 1896. smo imeli na Dunaju vinogradniški kongres. V tistih letih se je trtna uš naglo širila in zajela nepripravljene vinogradnike, ki so obupali in tarnali ob praznih sodih.

Šiba, ki je najboljša učiteljica in iznajditeljica, je dovedla Richterja, Goetheja, Jablanzija in druge, da so izumili razne načine cepljenja. Najhujša ovira pri obnovi vinogradov je bilo takrat cepljenje, katerega ni nihče znal.

Na tem kongresu je Kober z vso prirojeno mu zgovornostjo pobijal cepljenje na zeleno in zahteval, naj se širi samo cepljenje v les. Sklep njegovih izvajanj je bil, da trte ne vspevajo, ako so na zeleno cepljene.

Par let kasneje je hotel tudi Ožanič postati slaven in je dlakocepil in pobijal Koberjevo teorijo, dokazujoč, da trte, cepljene v les ne morejo vspevati, ker da je našel na mestu, kjer so cepljene, razjedajoče gljivice (bakterije). Priporočal je seveda cepljenje na zeleno.

In danes, po dolgoletnih izkušnjah komu naj verujemo? Vse trte so enako dobre, da so le zaraščene in cepiči dozorjeni!

Naj bo dovolj s primeri, dokazi in domnevanji. Prehajam k naslovu, ker se je o tem vprašanju, zlasti zadnji dve leti med slovenskimi sadjarji razpravljalo in tudi v tujem jeziku sem o tem predmetu čital, kar znači, da so krive pojme naši sadjarji zajeli iz tujih virov.

Pred vsem nam treba poznati *oplojevanje, prikladnost* ali *sorodnost* (afiniteto) rastlin, oziroma naših sadnih dreves, o katerih govorimo, *in podnebje*. To so temeljni in naravni po-

goji, ki določajo starost dreves. Nikakor pa, da pošiljajo nekateri kmeta v gozd iskati »najdivjših« divjih divjakov. To je šablonska in protinaravna teorija.

Vse rastline so po sorodnosti razdeljene na družine, plemena in zvrsti (sorte.)

Vzemimo trte, s katerimi ima naš Primorec izmed vsega drevja in grmov največ opravila. Tudi trtna družina je razdeljena na plemena z ozirom na svojstva. N. pr. evropejska trta (*vitis viticola*), *niparia* (*vitis niparia*), *berlandieri* (*vitis berlandieri*) i. t. d. Vsako pleme ima pa zvrsti (sorte.) tako so evropejske: grupanija, refošk, rizling in še mnoge, mnoge druge.

Vse evropske trte imajo medsebojno sorodnost. Ni pa tolike sorodnosti naših trt s trtami drugih plemen, ki niso evropejske. Amerikansko pleme v *berlandieri* ima celo tako malo sorodnosti z našo trto, da se na njej cepič sploh ne prime. Na drugih trtnih podlagah, ki jih vinogradniki sade, je že sorodnost večja, saj se cepiči primejo, ali vendar zapazimo, da podlaga ostaja tanjša in to kaže sorodno razdaljo ali manjšo sorodnost ali afiniteto.

Pa tudi naše evropejske trte nimajo proti trtam drugih plemen, (recimo divjakom) enake sorodnosti. Ste-li opazovali, da se rizling, muškata Hamburg, vse žlahtnine rajši primejo, kakor n. pr. grupanija in plavina? (dalje.)

Ušaj Just:

SPOMLADANSKO CEPLJENJE.

Marec in april sta najbolj ugodna za cepljenje sadnega drevja. Sicer pa moramo že v februarju misliti na cepljenje, ker si moramo že takrat narezati potrebnih cepičev. To moramo storiti zato, da bodo cepiči v času cepljenja nekoliko manj sočni, kakor podlaga ali divjak. Če je narobe, tedaj poženejo cepiči prej, preden so se sprijeli. Zato se mnogi posušijo. Do uporabe hranimo cepiče v kleti, zakopane v pesek.

Načinov cepljenja je več. Najbolj razširjeni so ti - le:

1. spajanje ali cepljenje z naklado; 2. cepljenje na sedlo; 3. cepljenje v zarezo ali žleb; 4. cepljenje v razkol in 5. cepljenje pod lubad.

Spajanje uporabimo tedaj, če imamo morebiti

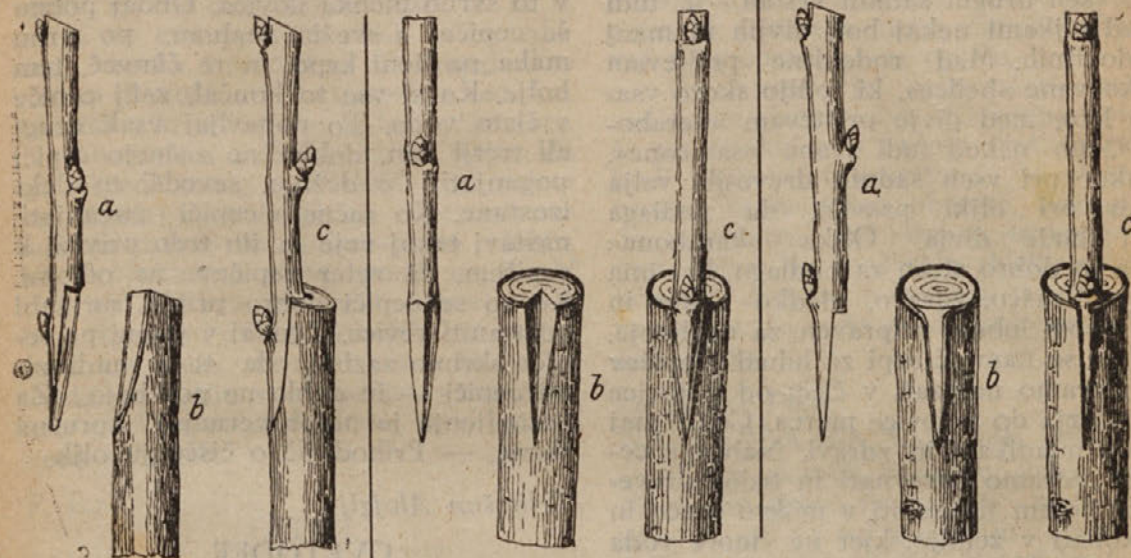

cepič in podlaga enako debela. Torej pri zelo mladih drevesih, navadno v drevesnici. To cepljenje izvršimo pri tleh, ali pa tudi v oni višini debla, kjer naj bi se razvila krona. Prerez bodi kolikor mogoče dolg, 3 do 4 krat daljši nego je njegova širina. Prerez mora biti tudi zelo gladek in naj bode pri cepiču, kakor pri podlagi enako velik in napravljen mora biti na nasprotni strani cepičevega popka. To storimo radi tega, ker je v bližini popka največ hrane v lesu. Cepiči naj inajo tri dobro razvite popke. Tik nad zgornjim popkom prerežemo cepič tako, da ga posevno odrežemo na nasprotni strani popka. Ko sta oba prereza dovršena, položimo cepič tako k podlagi, da bode prerez cepiča natančno kril prerez podlage. Konečno povežemo cepljeno mesto z ličjem (rafiijo) in zamažemo povezo s cepilnim voskom. Tudi gornjo zarezo na cepiču zamažemo istotako z cepilnim voskom.

Cepljenje na sedlo uporabimo tedaj, ko je podlaga nekoliko debelejša od cepiča. To cepljenje izvršimo tako le: Na gladem mestu prerežemo podlago s škarjami, ali pa s fino zobčasto žagico. Prerez bodi nekoliko poševen in gladek. Zgladimo ga z ostro nabru-

šenim sadjarskim krivcem. Nato zarezemo cepič na sedlo. To zarezno napravi-
mo z ostro in dolgo ostjo cepilnega no-
ža »Kunde«. Pri tem postopamo tako le:
V bližini popka, in sicer za njim, na-
pravimo nekoliko poševno v smeri pro-
ti vrhu cepiča zarezno, globoko $\frac{1}{3}$ cepi-
čeve debelosti. Nato napravimo še eno
tako zarezno, ali mnogo bolj poševno.

to slabo stran, da prizadenemo pri tem
cepljenju drevesu veliko in obsežno
rano. Da bi ta rana čimprej zarastla,
moramo cepiče tako obrniti, da stoje
njihovi spodnji popki navznoter. Na-
stale odprte rane morame prav skrbno
namazati s cepilnim voskom. Drugače
je ta način cepljenja pri nas dobro znan
in zato ga nočemo tu nadalje opisovati.

Ta zarezna naj sega ravno tako globoko
in naj se steka s prvo zarezno skupaj.
Vsled teh dveh zarez odpade košček
lesa od cepiča. Nato nastavimo cepilni
nož v nastalo zarezno in prerežemo ce-
pič zelo poševno. Na ta način nastane
na cepiču, sedlu odgovarjajoča zarezna.
Ko smo to storili, napravimo na podla-
gi in sicer na strani, kjer je prerez naj-
višji, podolgasto zarezno, enake velikosti,
kakor je ona na cepiču. Konečno polo-
žimo cepič natančno na zarezno in pove-
žemo cepljeno mesto z ličjem in zama-
žemo, kakor v prvem slučaju, s cepil-
nim voskom.

Cepljenje v zarezno ali žleb. To cep-
ljenje, ki je priporočljivo, ali nekoliko
težje izvedljivo, ni potrebno, da bi ga
opisoval, ker je popolnoma razvidno iz
priložene slike.

Cepljenje v razkol je pri nas naj-
bolj udomačeno. Ta način cepljenja ima

Cepljenje pod lub je zelo priporo-
čljiv način spomladanskega cepljenja.
Rana, ki pri tem cepljenju nastane, je
majhna. To cepljenje se tudi zelo rado
sprime, ali izvršiti ga moramo kasno,
t. j. še-le tedaj, ko se da lubad na lahkem
ločiti od lesu. To cepljenje se izvrši ta-
ko-le: Prereži ali prežagaj deblo, ki ga
želiš cepiti, tako, kakor za cepljenje v
razkol. Nastalo rano zgladi z nožem.
Nato nareži cepič in ga pripravi ravno
tako, kakor za cepljenje na sedlo. Ko
si to storil napravi toliko zarez v lubad,
kolikor želiš deti cepičev. Ko si to sto-
ril, privzdigni lubad na podlagi tako,
kakor se to dela pri cepljenju v oko.
Konečno vtakni med lubad in les cepič
tako, da se bo zarezna tikala lesu, hrbet
pa lubada. Konečno poveži cepljeno
mesto z ličjem in zamaži ga s cepilnim
voskom. Pomni pa, da moraš vsako
cepljenje izvršiti pravočasno.

Hrovatin Josip:

O CEPLJENJU OLJK.

Nisem strokovno izobražen, ali večletna izkušnja mi je dokazala, da je tudi cepljenje ali požlahtnjevanje oljk važna in koristna stvar v umnem gospodarstvu. Oljk je več vrst. Vsaka vrsta ima svojo dobro in slabo stran. Kakor pri vseh drugih sadnih vrstah, je tudi med oljkami nekaj bolj divjih in manj rodovitnih. Med rodovitne prištevam takozvane »belice«, ki rodijo skoro vsako leto, med divje prištevam »karabone«, po nekod tudi zvane »samčone«. Kakor pri vseh sadnih drevesih, velja tudi pri oljki pravilo, da podlaga naj bode divja. Oljka »karabona« ima to dobro stran za podlago, ker ima bujno raščo, zdravo, gladko deblo in pa debel lubad, pripraven za cepljenje. Oljka se namreč cepi za lubad. Cepičev si moramo narezati v času od polovice februarja do polovice marca. Cepiči naj bodo mladikavi in zdravi. Nabrane cepiče moramo naravnati in trdo prevezati, potem jih zaviti v mokro vrečo in zakopati v zemljo, kjer ne more voda do njih, ker bi drugače postali opolzli. V pričetku majnika pričnimo s cepljenjem. Oljka, ki jo hočemo cepiti, mora biti sočna. Cepiče, ki naj bodo dolgi 15 cm, operimo pred rabo v čisti vodi. Med delom naj bodo zaviti v mokro krpo, da se ne posušijo. Najprimernejši dan za cepljenje je tiho vreme. V burji ne cepi. Oljke, ki jo misliš cepiti, ne žagaj dan poprej, ampak odžagaj, obreži jo in takoj cepi. Cepič odreži na eni strani poševno kake 4 do 5 cm dolgo, na koncu cepiča ostrži z nožem vrhni lubad, da bode cepič takoj začel srkati sok iz podlage. Mesto (vrh ali deblo), kjer cepiš, moraš ravno prežagati. Potem zareži lubad, kjer je najbolj sočen, z nožem navzdol kake 2 do 3 cm. Nato pritisni polagoma cepič navzdol, tako da se zarije pod lubad. Pripravljeno moraš že imeti povoščeno vrvico,

s katero privežeš cepič enkrat naokrog, potem pa pritrdi na vsako stran cepiča kos svežega luba, ki ga dobiš na odžagani veji, da povoščena vrvica cepiča ne omaže. Navadno zataknejo dva cepiča. Če je podlaga (stolič) debela, tudi tri. Nato zveži cepiče trdo, a ne pregesto, in namaži jih s cepilnim voskom. Če tega nimaš, je dobra tudi v to svrhu mehka ilovica. Obdaj potem še cepiče s svežim mahom, po vrhu maha pa deni krpo, in te čimveč, tem bolje. Ko si vse to končal, zalij cepiče s čisto vodo. To ponavljaj vsak drugi ali tretji dan, dokler ne začnejo cepiči poganjati. Če dežuje, seveda, to delo izostane. Ko začnejo cepiči poganjati, nastavi takoj veje in jih trdo priveži k cepičem, da veter cepičev ne odlomi. Ko so se cepiči dobro prijeli, ne zabi odstraniti vrvic. Zgodaj v jeseni pa cepiče skrbno zazimi, da ti v hudi zimi cepiči — in deblo ne pozebejo. Za zazimljenje je najprimernejša koruzna slama. — Prihodnjič o čiščenju oljk.

Tribušon Alojzij:

CVETODER.

Veliko imamo sadnih škodljivcev, katerih naši priprosti sadjerejci ne poznajo, tako da pripisujejo poškodbe, povzročene po njih, vremenu. Med te nepridiprave se prištevata tudi, in sicer po vsi pravici, majhen hrošček: *cvetoder*.

Kdor ga ne pozna, naj le nabere nekaj rjavih, še zaprtih jabolčnih cvetov, pa naj jih shrani v škatljici. Po par dnevih bo videl v njej hroščke, ki so se preobrazili iz ličinke, nahajajoče se v cvetu.

Ta mali hrošček, ki se podnevi skriva pod mahom, drevesno skorjo, sam po sebi ni škodljiv, toliko bolj je pa škodljiv njegov zarod. Proti koncu marca se samice oplode in začnejo pokladati jajčeca v cvetne popke, ki jih navrtajo. Ličinke se zvalijo v 8 dneh. Izlegle ličinke začnejo takoj žreti, in si-

cer se lotijo prašnikov in pestiča. Napadeni cvet ostane zaprt ter poružavi. Nekateri pripisujejo to vremenu, in res ima tudi to nekaj vpliva. Ako je namreč vreme tako ugodno, da se cvetje naglo odpre, preden so bili spolni deli od ličinke uničeni, je dobro. Ako je pa hladno, deževno vreme, ki zadržuje cvet v razvoju, ima ličinka dovolj časa, da uniči spolne dele cveta tako, da se iz njega ne more razviti plod. Iz navedene vzroka trpi pozno in nejednakomerno cvetoče drevje navadno več, kakor tako, ki se zgodaj in hitro razcvete.

Cvetodera zatiramo na ta način, da ga v sredi marca v hladnih dneh oziroma zgodaj zjutraj ali na večer otrešamo raz dreves na podstavljene plahte, ali, ako nimamo plah, tudi na tla. V zadnjem slučaju ovijemo deblo z mahom, cunjami ali še najboljše s pasom jute, ker zleze hrošček na drevo po deblu, se zarije v nastavljeno mu past, kjer ga končno vdobimo in s pastjo vred sežgemo.

P. L.:

CEPIČI.

Januar, najboljši čas za nabiranje cepičev za spomladansko cepljenje, je za nami. Februar nam je pust tudi odnesel. Čas cepljenja je tu. Za črešnje gotovo najprimernejši čas. Seveda pojdeš v sosedov sadovnjak po cepiče pol urce preje, kakor se lotiš cepljenja.

Sadjarji! Veliko neuspeha povzročajo pri cepljenju prekasno narezani cepiči. Čas rezanja cepičev je sedaj, ko se drevesni sokovi ne pretakajo še v rastlini, to je december, januar in februar. Vso zimo smo takorekoč imeli časa dovolj za nabiranje cepičev.

Ali bomo iskali cepov na prvem bližnjem drevesu? Nikakor! Če hočemo vzgojiti drevo, ki nam bo bogato povrnilo naš trud, moramo rezati cepiče le z zdravih, rodečih ter že priletnih sadnih dreves. Ni zanesljivo glede cepičev tako drevo, ki ni še nikdar rodilo. Bodimo tedaj previdnejši in otrešimo se že en-

krat tiste površnosti, s katero gremo navadno po cepiče.

Enoletne mladike, ki jih namernaš uporabiti za cepe, naj bodo krepke in zdrave, očesa na njih pa dobro razvita in rejena. Čim več soka vsebuje cep, tem hitreje in tudi zanesljiveje se bode cepič prijel. Tudi si priskrbimo cepičev različne debelosti in čvrstosti. Vodni poganjki, to so mladike, ki so krepko pognale s starega debla in debelejših vej, niso uporabne za cepiče.

Glede vrst je priporočati našim sadjarjem sledeče: Ne išči vedno novih, še ne preskušanih sadnih vrst, marveč, bodi zadovoljen z vrstami, ki so se v tvojem kraju dobro obnesle. Boljše je, da poseduješ par dobro uspevajočih vrst, kakor da imaš celo zbirko najrazličnejših dreves, o katerih pa nisi niti prepričan, če bodo sploh uspevale v tvojem kraju.

Dr. Vallig Peter:

NAVODILA ZA SAJENJE DREVES.

Eden glavnih vzrokov, vsled katerih sadno drevo ne uspeva povsod, je prav ta, da se pri zasajanju drevesnih sadik nepravilno ravna. Potrebno je torej, da priobčimo nekaj navodil, kako naj se ta posel opravlja.

1. Ne zasajaj nikdar drevesa na ono mesto, kjer je že drugo drevo usahnilo. Ostanki korenin starega drevesa bi okužili mlade koreninice.

2. Izkoplji lepo jamo. Ta naj bo tem širša, čim večja je zemlja. Oblika jame naj bo štirioglasta, široka vsaj 1 m (boljše še 1.50 do 2 m), globoka 70 do 100 cm. Pri kopanju spravljaljaj gornjo plast zemlje na eno, spodnjo plast pa na drugo stran. Jamo izkoplji nekaj časa predno drevo vsadiš.

3. Drevescu moraš zadostno pognojiti. V ta namen služi izborna pregnjiti hlevski gnoj ali pa kompost. Priporočljivo je, da se gnoju dodajo tudi umetna gnojila, kakor Tomaževa žindra, superfosfat, kalijeva sol. Za visokodebelo drevo naj se primeša zemlji nekaj

časa pred vsaditvijo 30 kg hlevskega gnoja, 4 kg Tomaževe žlindre, 4 kg kojnita ali 1 kg žveplenokislega kalija.

4. Pred zasaditvijo odreži vse slabe koreninice. Za to rabi dobre škarje. Vse obrezane koreninice naj bodo obrnjene navzdol. Pazi, da je koreninica tam kjer jo odrežeš, bela, ker to je znak, da je zdrava. Odrezke slabih koreninic spravi v stran.

5. Tudi krona naj se obreže takoj, posebno pri spomladanskem zasajanju. Ako hočemo izgojiti poldeblato drevo naj se skrajša v visokosti 1.20 do 1.50 m, če hočeš imeti visokodeblato pa v visokosti 1.75 do 2 m.

Če ima drevo že napravljeno krono, naj se skrajšajo mladike na polovico, če hočeš imeti še krepkejšo krono, na eno tretjino dolžine.

6. Kolec naj se postavi v jamo že pred zasaditvijo drevesa, da se pozneje korenine ne ranijo.

7. Še le, ko je to izvršeno, zasadi drevo, pa ne pregloboko. V največjih slučajih poginejo mlada drevesca ravno vsled tega, ker so pregloboko zasajene. Koreninice se namreč zadušijo. Čim težja in čim bolj mokra je zemlja, tem plitveje naj se drevo zasadi.

8. Ko je drevo zagrebano, naj bo kupček zemlje krog njega približno 10 cm višje nad običajno površino zemlje, ker se tako potem samobsebi vsede. Pri zasajanju morata biti vsaj dve osebi. Ena drži drevesce v primerani višini, druga pa stavi koreninice v

pravilno lego, to je, ne preveč navpično. Z rokama naj potem zagrebe korenine seveda z najboljšo zemljo. Pri tem se drevo ne sme gibati več. Ko so vse korenine dobro pokrite, naj se zemlja nad njimi z vso previdnostjo nekoliko poštepa, začeni od roba proti deblu. Če je potreba, naj se zasajeno drevo tudi nekoliko zalije; na kar naj se priveže k opornemu kolu, vendar ne pretesno. Pozneje šele naj se deblo dobro priveže.

9. Pri nasadih se je treba držati sledečih razdalj:

Marelice: a) visokodeblate na 5 m razdalje v vrstah in med vrstami, b) pritlikave 10 m v vrstah, 12 m vrsta od vrste; *črešnje:* a) 10 in 12 m, b) 4 in 5 m; *jablane:* a) 10 in 12 m, b) 6 in 8 m; pritlikave jabolane, cepljene na ivančke 3 in 4 m; *hruške:* a) 8 in 10 m, b) 5 in 6 m; pritlikave hruške cepljene na kutine 3 in 3 m; *breskve:* a) 5 in 6 m, b) 3 in 4 m; *češplje:* a) 5 in 6 m; b) 4 in 5 m.

10. Vedeti moramo, da z vsaditvijo dreves nismo še postali sadjerejci. Če hočemo imeti vsako leto pridelek, moramo skrbeti za cepljenje, zimsko škropljenje z raztopino modre galice, ki naj se izvrši vsaj dvakrat. S tem preprečimo marsikatero spomladansko bolezen drevja. Zabiti ne smemo tudi na redno gnojenje in okopavanje, pred vsem pa se sadnih dreves ne smemo spominjati le takrat, ko je prišel čas pobiranja sadja. Misliti moramo tudi drugače prav pogostoma na nje.

Svilogojstvo

Dr. T.:

SAJENJE MURV.

Skoro vsako zemljišče je primerno za sajenje. Tudi pust in peščen svet, le da v tem zadnjem slučaju moramo pri pomoči murvi do razvoja s primernim gnojenjem. V vlažnem svetu začnejo

večkrat korenine gnjiti. Da jih obvarujemo pred tem, moramo pospeševati odtek vode, murve pa zasadimo ob robu jarkov, v katerih se zbira voda. Jarki naj bodo 50 do 60 cm globoki. Umestno je, da položimo na dnu jame, v katero zasadimo murvino mladiko, kamenje, ostanke opeke, drevesne veje.

Najboljše je, da se jame za saje-
nje murv pripravijo že pozimi. Mraz in
zmrzal lepo razkrojita in izboljšata zem-
ljo. Jama naj bo 60 do 70 cm globoka, ši-
roka 2 m. Zgornja rodovitna plast zem-
lje (30 cm) naj se zmeta na eno stran,
spodnja (30 do 40 cm) na drugo stran
jarka. Pri zagrebanju naj se porabi prvo
spodnja, potem zgornja plast zemlje, ki
pride tako zopet na površje.

Pri zasajanju naj se uporabljajo le
prvovrstne cepljene sadike, bodisi eno-
letne ali pa že vzgojene dvoletne. Brez-
smiselno je, z namenom, da nekaj pri-
hranimo, uporabljati pokvarjena dre-
vesca, ki hirajo že sprva. Te sadike se
ne razvijejo nikoli v košata drevesa, ki
naj bi dajala listje leta in leta. Lahko
se sadijo tudi enoletni divjaki, ki se po-
zneje cepijo, ko so že na stalnem mestu.
Potrebno pa je, da se vsadi drevesce na
stalno mesto čimprej, ko je enkrat iz-
ruto z drevesnice. Če so drevesca bila
dalj časa na železnici odnosno če so
že dalj časa izkopane iz drevesnice, jih
moramo skozi 24 ur držati v vodi, pred-
no jih vsadimo. Korenine naj se močijo
v zmesi vode, ilovice in govejega blata.
Zemlja se bo potem bolj prilegala. Sadi
le v suho zemljo. Gnojenje za posa-
mežno drevesce naj obstoja: iz 20 do
30 kg hlevskega gnoja z dodatkom 4
kg superfosfata ali Tomaževe žindre,
2 kg kalijeve sali ali 2 kg apnenega du-

šika. Pred zasaditvijo odrežimo dreve-
scu vse ranjene ali zlomljene korenine,
vse ostale pa skrajšamo z dobrimi škar-
jami. Pri reznji treba paziti na to, da
je rana obrnjena navzdol ali proti zem-
lji, ker se s tem pospeši rašč novih ko-
renin.

Enoletne mladike naj se olrežejo
1,70 m visoko, mladike dvoletnih dre-
vesc z že izgojeno krono naj se skraj-
šajo v dolgosti 30 do 40 cm, da se tako
zenači razvoj vej z razvojem korenin.
Oporni kolec naj se vtakne pred murvo
v tla jarka. Obveza naj se izvrši v obli-
ki osmice, ne da bi se pri tem ranilo
ali odrgnilo mlado drevesce. Na dno ja-
me vrzimo najprej spodnjo plast izko-
pane zemlje. Na mesto, namenjeno za
postavitev murve, damo 3/4 hlevskega
gnoja in umetnih gnojil, kar naj se po-
krije potem z zemljo v obliki kupčka.
Na tem kupčku se lepo uredijo kore-
nine drevesa, na kar se zasujejo z zem-
ljo približno 10 cm visoko. Na to se
natrosi ostanek gnoja in umetnih gno-
jil, in jama se popolnoma zasuje z zem-
ljo. Koreninin vrat, to je ono mesto,
kjer prihaja deblo v korenine in ki je
rmenkaste barve, mora stati približno 10
cm nad površino zemlje. Pozneje, ko
se zemlja vleže, potegne s seboj tudi
deblo, in korenin vrat pride potem sam
od sebe v isto višino kakor zemeljska
površina.

Poljedelstvo

P. A.:

ESPARZETA.

Esparzeta ali turška detelja (*Ono-
brychis sativa* Lam) ljubi zelo apneno
zemljo s prepustljivo in globoko spod-
njo plastjo, kamor lahko prodre s svo-
jimi dolgimi in globoko segajočimi ko-
reninami. Prevlažna ali mokra tla ji
niso všeč. Ugaja ji le suha, solnčna le-
ga. Uspeva dobro na krasovitem, pa

tudi na prodnatem svetu. Esparzeto
lahko sejemo za vsako drugo kulturno
rastlino. Zelo važno pri tem je le, da
ni zemlja plevelna, pa tudi da ni preveč
izčrpana. Najbolje uspeva v dobro pri-
pravljeni in dovolj zrahljani njivski
zemlji. Zato ji zelo prija, ako jo sejemo
za okopavinami (za krompirjem itd.),
katerim smo bili dobro pognojili. Se-
jemo jo navadno spomladi od marca
dalje pa do srede aprila istočasno z

ovsom ali ječmenom. Ko preide oves (ječmen) v latje, ga pokosimo še zele- nega in ga pokrmimo. Za posetev ene- ga ara ali 100 m² zemljišča je potrebno 1.70 do 2.40 kg ali povprečno 2 kg es- parzetinega semena v strokih. Esparzeta nam da izdatnejše pridelke, ako ji gno- jimo s Thomasovo žlindro ali superfos- fatom, kalijevo soljo, pepelom in gip- som. Od tretjega leta dalje se priporoča branati esparzeto vsako pomlad.

Esparzeta je večletna rastlina. Tra- ja sicer največkrat le 3 do 6, pa tudi 5 do 15 let, na enem in istem zemljišču. Poleg navadne esparzete, ki nam daja samo eno košnjo v letu, imamo tudi takšno, ki daja dve, in takšno, ki da- ja 3 košnje na leto. Za naše razmere je enokošna esparzeta najboljša.

Esparzeta nam donša izvrstno in zdravo zeleno krmo ali pa seno. Oboje

se prilega posebno mlečnim kravam, pa tudi konjem in drugi živini. Od rdeče detelje se razlikuje zlasti v tem, da ne povzroča nikakega napenjanja. Espar- zeta naj se kosi takrat, ko je v polnem cvetju in ko je vreme lepo in suho. Ker cvete zgodaj, jo pokosimo navadno koncem maja ali začetkom junija. Su- šimo esparzeto na enak način, kakor rdečo deteljo ali lucerno. Enokošna es- parzeta nam lahko da na 1 hektarju zemljišča 25 do 50 q, v ugodnih razme- rah pa tudi do 70 q dobrega sena. Po esparzeti ni nikakor priporočljivo, da se pase živina.

Za seboj nam pusti esparzeta zem- ljišče v dobrem stanju, vsled česar lah- ko takoj za njo sejemo ozimine ali pa turščico. Seme esparzoto dobite pri Slo- venskem kmetijskem društvu v Gorici, ako ga pravočasno naročite.

Vojna odškodnina

G. F.:

ODŠKODNINA ZA AVSTRO- OGRSKE VOJNE DAJATVE.

Za odlok, s katerim se je name- ravalo omejiti razpolaganje z nepre- mičnino imovino v novih pokrajinah Italije, ni nobeden zakon vzbudil več tolikega prahu med našim ljud- stvom, kakor kr. zakonski odlok z dne 11. januarja 1925 št. 50. (U. L. 30), s ka- terim se finančno ministrstvo poobla- šča, da sme dovoljevati pod določenimi pogoji predujme za vzpostavlanje imo- vine, ki je bila v novih pokrajinah po- škodovana vsled vojnih dajatev, izvrše- nih po avstro-ogrskih oblastih.

Za te vrste škod je ministrstvo pooblaščno, da sme dovoliti predujme največ do 70% zneska ugotovljene ško- de. Finančna intendantca v Trstu zahte- va, da se morajo prošnje za odškodni- no za vojne dajatve predložiti ponovno, tudi če so bile že predložene, do 24.

aprila 1925, za predujem pa morajo pri- zadedi prositi najkasneje do 7. julija 1925.

Zakon vsebuje še nekatere druge predpise, ki popolnoma preobračajo se- danje običaje v vojno-odškodninskem postopanju in zahtevajo, da morajo premnogi vojni odškodovanci v naših krajih začeti znova svoj križev in trnjev pot.

Mi smo predpise trikrat in še več- krat natanko proučili, a si nismo na jasnem, kaj prav za prav država zahte- va še od tepenega vseh tepenih, od nesrečnega vojnega oškodovanca. Ni jasno povedano, kaj naj se smatra za vojno dajatev, kaj za vojno škodo. Ni čuda, da je posebno Trst radi tega po koncu. Časopisje prinaša najrazličnejša mnenja svojih čitateljev, ki pa ne mo- rejo in ne smejo biti merodajna, ker so nekatera očitvidno pisana le, da bi škodovala precejšnjemu delu državlja- nov v novih pokrajinah. Za to pa taka

zasebna tolmačenja zavračamo. Toda nujna potreba je, da oblast izda uradno razlago uvodoma označenega odloka, da točno pove, kdo naj vloži ponovno prošnjo za povrnitev škode, kaj se smatra za vojno davjatev, kateri kraji pridejo v poštev, itd. itd. Na vsak način pa bi morala oblastva pustiti pri miru one,

ki jim je bila škoda že ugotovljena in izplačana in tudi one, ki so svoje prijave pravočasno izvršili. Županstvom poslana okrožnica finančne intendance tržaške ne zadostuje. — Opozarjamo, da daje hipotečni zavod v Gorici brezplačno vse tiskovine in pojasnila v zadevi, vsak dan od 15. do 17. ure.

D a v k i i n p r i s t o j b i n e

Gč.:

DOKLADE NA UŽITNINO VINA IN DRUGIH OPOJNIH PIJAČ.

Z 31. decembra 1923 je bila odpravljena v naših pokrajinah državna užitnina na vino, mošt, meso, itd., ki se je do takrat pobirala na podlagi veljavnih predpisov bivše avstrijske vladavine. Istočasno so bile odpravljene tudi vse doklade na to užitnino, ki so jih do takrat mogle uvajati deželne uprave, občine, okrajni šolski sveti in cestni odbori. Od 1. januarja 1924 dalje so imele te občine pravico uvajati samostojno užitnino na vino in druge opojne pijače. In sicer je znašala v naših krajih po večini ta odmera užitnine na vino največ 15 lir od *hl*. Ta ukrep ni bil za naše kraje, z ozirom na že upeljane navade, povsem na mestu. Toda naše mnenje ne prihaja v poštev, ker se zakoni v Rimu delajo za celo državo.

In kaj vidimo danes? Jedva je preteklo 13 in $\frac{1}{2}$ meseca, od kar so bile odpravljene stare davščine in doklade, in dobre štiri mesece, odkar je bil odpravljen davek na vinski pridelek, imamo že nov odlok, ki je padel kakor strela z jasnega med nas, s katerim se v bistvu zopet uvaja ono, kar je bilo prej kot nepraktično odpravljeno. S 15. februarja 1925 je namreč stopil v veljavo odlok, ki uvaja nove državne doklade na užitnino in ki dovoljuje občinam možnost, da tudi one zvišajo odmero lastne užitnine. Užitnina, kakor tu-

di nove doklade, pa zadevajo le vino in druge pijače, ki se na drobno potočijo in razprodajo. Vinorejec ni z njimi, vsaj neposredno, prizadet, ampak le odjemalec v gostilni ali v prodajalni.

Nova državna doklada na užitnino vina znaša v občinah 1. in 2. razreda 15 lir, 3 in 4. razreda (to so vse naše občine) pa 12 lir, na pivo pa v prvem slučaju 9 lir, v drugem 6 lir. Sorazmeren je povišek tudi na opojne pijače v steklenicah, na žganje, likerje itd. Istočasno z uvedbo te doklade so občine dobile pravico, da smejo na lasten račun povišati že uvedeno užitnino, vendar ne sme povišek presegati $\frac{1}{3}$ državne doklade. Nove doklade in poviški pa ne morejo zadeti že obdačenih količin vina. Doklade, poviški in prejšnja užitnina se pobirajo istočasno.

Kako bo izvajanje tega odloka izgledalo v praksi! Poglejmo: Občina H. (4 razred) je tirjala sedaj 15 lir (najvišjo odmero) na vsak *hl* vina, državna doklada znaša 12 lir na *hl*, in nov občinski povišek znaša 4 lire na *hl* (največ $\frac{1}{3}$ od državne doklade), skupaj (15+12+4) 31 lir od *hl*. Če pomislimo, da se je v naših kmečkih občinah plačevalo pod tem naslovom do 31. decembra 1923 za državo, deželo, občino, šole in ceste 30 do 40 lir, je jasno, da smo zopet prijadrali na stare poti.

Omenjamo pa, da je uvedba državnih doklad izzvala v notranjosti države cel vihar pritožb in ugovorov. Bomo videli, ali se finančni minister uda.

Gospodarski koledar

MAREC.

Poljedelstvo: Čas je tu, pripraviti zemljo za posetev semena raznih pridelkov. Glavni pogoji za uspevanje setev je rahla, primerno pognojena in primerno vlažna zemlja, nadalje dobro seme, ki ga pravočasno in pravilno posejemo. Zemlje, posebno težke zemlje, ne smemo spomladj orati in sploh obdelovati, ko je premokro, ker potem jo bolj zatepemo in zapremo, nego pa zrahljamo in odpremo zraku in gorkoti. Le v dobro zrahljani zemlji se more vlaga enakomerno porazdeliti in prhniti hlevski gnoj. Torej, je pri pomladnem obdelovanju prva naša naloga, da spravimo zemljo v takšno rahlost, ki najbolj prija uspevanju vsake vrste posameznih semen. Najbolj zgodaj sejemo ona semena, ki potrebujejo mnogo vlage (graš, leča, bob, detelje). Potem sejemo zgodaj takšna semena, katere rabijo za svojo raščo daljšo dobo in so manj občutljive napram pozni slani (jara rž, jari ječmen, jara pšenica, oves, zgodnji krompir, korenje, zgodnji lan). — Kier je srez privzdignil ali izril rastlinice ozimin, jih je treba z valjarjem ali drugim primernim orodjem pritisniti k zemlji, da se korenine zopet sprimejo z zemljo. Isto je napraviti tudi na deteljščih, ki so trpela vsled sreža.

Travništvo: Nadaljuj z deli, ki jih nisi opravil februarja. Sedaj je čas pomlajanja travnikov, na katerih ni dovolj primernih in pravih krmskih rastlin. Najprej dobro pobranane ali še bolje s kompostom pognojene travnike posej s primerno mešanico trav in detelj. Na bolj vlažnih travnikih in posebno po kopiščih se že začne prikazovati podleskovo listje, ki obdaja razvijajoče se semenske glavice ali stroke. Podlesek zatiramo s pokošenjem, z izruvanjem čebulic in z zabijanjem ostro ospičenih količev v srce ali sredino rastline 40 do 45 cm globoko.

Živinoreja: Vprežno živino je treba ob času obilega in težkega dela posebno dobro krmiti. Razun vsled večjega napora pri delu so vprežne živali tudi vsled menjave dlake bolj občutljive in hitreje utrudljive. Zato jih tudi snaži bolj skrbno in pazi, da se ne prehladijo. — V marcu in sploh pomladnih mesecih se skoti največ pujskov. Kako je oskrbovati te in doječo svinjo, čitaj v pričujoči, prejšnjih in sledečih številkah Gospodarskega vestnika. Marec je eden glavnih mesecev za pokladanje jajec in valitev piščet. Gospodinja, ki ni še poskrbela za valitev jajec, naj to čimprej stori, ako hoče priti do pišk, ki ji ji začnejo nesti že jeseni. Upoštevati je, da postanejo piške dobre kokoši = jajčarice le, ako podložimo jajca le od onih kokoši, ki nam najbolje nesejo. Paziti je, da se jajca med valitvijo ne onesnažijo in z blatom zamazajo luknjice v jajčji lupini, vsled česar bi se mladiči v jajcu lahko zadušili.

V čebelnjaku: Prvo delo v tem mesecu je posnaženje podov vseh panjev. V Žnideršičevem panju, ki ima nepremično dno, obavimo to delo z železno grebljico. Z njo potegnimo iz panja vse mrve, mrtve čebele in druge odpadke na podstavljeno lepenko. Teh odpadkov ne smemo vreči proč, pač si jih moramo natančno ogledati. Po sestavinah, ki tvorijo te odpadke, prav lahko sklepamo o stanju družine. Tako n. pr. če najdemo med odpadki mrtvo matico, je panj brezmatičen; če najdemo med odpadki drobne kristale medu, trpi družina na žeji; če je pod zamazan, boluje družina na griži itd. Ob prav lepem in toplem dnevu pa izvršimo pregled panjev, da se natančno uverimo o stanju poedinih družin. Pri družinah, o katerih smo govtovi, da imajo dovoljno množino medu, ter kažejo vse zunanje znake zdrave in krepke družine, opustimo lahko ta pregled. S tem prihranimo čebelam neljubo

vznemirjanje. Družinam, ki nimajo dovoljno medu, ga moramo nemudoma dodati. To storimo najlažje s tem, da jim damo polne satnice medu, ki smo ga v to svrhu nalašč shranili. Te satnice z medom postavimo v bližino gnezda. Nikakor pa ne smemo predeliti z njimi gnezdo na dva dela. Pri dodajanju meda ne smemo biti skopi, kar se bridko maščuje. Medu mora biti v tem času v vsakem panju v obilni meri. Nikakor se ne smemo zanašati na bližnjo spoz mladansko pašo. Če nimajo čebele dovolj medu, se ne morejo razvijati in namnožiti in ob glavni paši bo panj prazen.

V vinogradu: V vinogradu se cepijo v tem mesecu trte v glavo. To zasilno cepljenje se izvrši na onih divjakih, ki se, cepljen v zeleno, niso prijeli in na onih trtah, ki jih hočemo vsled slabe vrste izboljšati. Kdor si želi sam pridelati siljenke, je čas zato v tem mesecu. V tem mesecu je najboljši čas za sajenje trt. Zasajenim trtam pognojimo najboljše s kompostom. Druga dela v

vinogradu so okopavanje, postavljenje kolja, popravilo škarp itd.

V kleti: Vina so že vsa pretočena. Kdor je pretakal zgodaj v decembru in ako se mu vino še ni očistilo, naj ga pretoči in ga čisti s kakim čistilom.

V sadovnjaku: Čitaj članke v našnji številki pod »sadjarstvo«.

Vrtnarstvo: Vse delo, ki je moralo zaostati vsled slabega vremena v februarju, se mora izvršiti v tem mesecu. Glavni čas za setev in sajenje je tukaj. Seje se salata, špinača, redič, grah, beli in črni koren, redkvica, korenje, bela repa, rdeča pesa in peteršilj. Sadi se krompir, čebulček in česen. Za okopavanje in pognojenje špargljev je zadnji čas. Presajajo se v zimskih gredicah vzgojene zeljine sadike, salata, karfijol, koleraba i. d. na prosto. V zimске gredice pridejo lončki iz kravjega blata in peska, v katere se sejejo kumare ali murke. Ako se ni bati več mraza, presadi jih proti koncu tega meseca kar z lončki vred na prosto. Pripravljaj novih hrenovih nasadov.

Vprašanja in odgovori

Št. 15. — P. J. iz G. — Vi prašate: Naše kokoši bolehajo na sledeči boleznih: Začnejo se jim pojavljati grinte na perutih, na glavi in sploh po celem životu, kar razvija smrad. Iz grint nastanejo izpuščaji in na to gnitje. S čim naj pomagam?

Odgovor: To je lahka kokošja bolezen, ki večkrat ozdravi sama. Vendar je iz previdnosti dobro, ako namažete grinte s smetano ali oljem ter jih drugi dan nato oprezno odlučite. Sveža mesta namažite še potem z mešanico 2% lizolove in Burove raztopine.

Št. 16. — A. B. S. — Vi prašate: Ali je esparzeta le enoletna rastlina? Ali se rabi le za zeleno krmljenje ali tudi posušeno za rezanico? Koliko semena gre na 1 ha? Kje dobim dobro seme?

Odgovor. Čitajte članek »Esparzeta« na 65. strani pričujoče številke.

Št. 17. — F. J. N. — Vi pišete: Kako se odpomore, ako ima krava otekla vimena? Je ta slučaj pri kravi, ki se je prvič otelila. Gotovo bo vzrok preobilica mleka (gostega) po mlečnih žilah?

Odgovor: Že v zadnjih mesecih brejosti se pojavlja pri kravah počasi se razvijajoča, neboleča, navadno topla, testenastovodenična oteklost celega ali le enostranske polovice vimena. Tupatam je oteklost velika, ki se razširja tudi na podtrebušje in zadaj na medmesje. Oteklost izgine v kratkem času, večkrat tudi šele nekoliko dni po storitvi. Samica naj hodi, naj se malo slabše hrani, naj dobiva nekoliko mečila, in če je vime preveč zabreklo, naj se

podveže. Druge zdravitve ni treba. Ako kravi zadnje tedne pred otelevitvijo vime silno nabrekne, ako sili mleko v siske, jo kar izmolzite in po molži vime z oljem namažite.

Št. 18. — F. J. N. — Vi prašate: Kako naj se zdravijo kilavi prasički?

Odgovor: Čitajte članek: »Zdravljenje kilavih prasičkov« na strani 54. današnje številke.

Št. 19. — O. P. iz R. — Vi prašate: Kako bi zavaroval sode od zunaj pred plesnobo, gobo, gnitjem in obroče pred rjavenjem? Svoje sode sem dobro osnažil in jih namazal (pobarval) z laneno oljnato povlako. Vendar jih je napadla kmalu potem plesen, dasi je klet popolnoma suha. Sporočite, s katerimi učinkujočimi sredstvi bi obvaroval les v kleti, sode in obroče, da se ne pokvari?

Odgovor: Ni sredstva, ki bi popolnoma preprečilo plesen na sodih. Četudi je klet suha, je vendar še vedno dovolj vlažnosti v njej, da povzroča plesen na lesu in polagoma riavenje obročev. Raba laneno-oljnate podlake je sicer dobra, a ne zadostuje. Priporočamo, da sode dobro operete s 6%no raztopino modre galice, da jih tako obvarujete vsaj za nekaj časa pred sobami. Če so sodi stari, bi bilo jako dobro, da jih spravite iz kleti na zrak, kjer naj se temeljito posušijo. Stene in strop v kleti naj se pobelijo z beležem iz sveže ugašenega apna, ki ste mu pridali nekaj modre galice.

Št. 20. — J. F. N. — Vi pišete: Ali obstojajo za vojake sinove kmečkih starišev olajšave? V tem slučaju gre za leta 1904 rojenega sina, ki bi ga oče rad

spravil domov za nujna dela. Je namreč sam kot delavna moč in še bolan.

Odgovor: Vojaške oprostitve odnosno službene olajšave se morejo doseči. Odvisno pa je vse od tega, kako je prošnja sestavljena in ospremljena. Tozadevne tiskovine, ki so predpisane, morate dobiti na pristojnem županstvu. Tam morajo biti na razpolago tudi tozadevno veljavni predpisi. Največ pa je odvisno od družinskih razmer posameznega prosilca. Ako ima oče v Vašem slučaju nad 65 let, odnosno je za delo nezmožen, kar mora dokazati s spričevalom zdravnika pokrajinske naborne komisije, bi se oprostitev najbrže dosegla. Ravno tako, ako je dotičniku padel kak drugi sin pri vojaki med vojno ali pa da ostali otroci niso nad 16 let stari. V vseh takih primerih je prošnja za oprostitev možna s precejšnjim upanjem na uspeh. Popolnoma izčrpnega odgovora Vam ne moremo dati, ker ne poznamo do najmanjših podrobnosti Vašega slučaja. Na županstvu pa morate dobiti vsa pojasnila. — G.

Št. 21. — V. I. na T. — Vi pišete: Neki moj konj je do krvi odrgnjen na hrbtu; volj pa na tilniku. Kako naj živino zdravim?

Odgovor: Spočetka, kakor hitro se zapazi, da je koža odrgnjena, je treba nemudoma dotično mesto dobro razkužiti, stavljeni nanj mrzle obkladke in potem namazati n. pr. z borovo, kreolinovo, salicilovo ali kseroforsnovo mastjo. Če bi to ne pomagalo in bi se rana vnela, je treba poklicati živinozdravnika. Da se pa kolikor mogoče obvaruje vprežna živina takih bolezni, naj se ji priskrbi dobra in prilagujajoča se ji oprema. — A.

Gospodarski drobiž

Kmetijsko-obrtna razstava v Čedadu se bo vršila v času od 5. do 13. septembra 1925. Obsegala bo tri glavne od-

delke: I. kmetijstvo (za čedajsko in gofriško politično okrožje); II. obrt (za celo furlansko pokrajino); III. pouk in

javno skrbstvo (za celo furlansko pokrajino).

Razpis nagrad za uzorne kmetijske obrti. — Zvezni kreditni zavod v Benetkah razpisuje več nagrad za pospeševanje narodnega gospodarstva. Med temi so: ena ali dve nagradi v skupnem znesku 10.000 L za *srednjo obrt*, eno prvo in pet drugih nagrad v skupnem znesku 15.000 lir za *malo obrt* in tri nagrade v znesku 15.000 lir za *kmetijsko obrt*. Rok za vlaganje prošenj je podaljšan do 31. marca 1925. Prošnje naj bodo opremljene z vsemi potrebnimi listinami, a sprejmejo se tudi brez teh. — Nadaljna pojasnila se dobijo pri Trgovsko-obrtnih zbornicah in pri vseh pokrajinskih kmetijskih uradih.

Primerjajmo: Pridelek jajc v državi se ceni na okroglo svoto 6 milijard letno, perutnine (gosi, rac, kokoši, itd.) na 200 milijonov kilogramov. Vrednost tega pridelka znaša okrog 5 milijard lir, to je skoraj ravno toliko, kolikor znaša vrednost italijanskega žitnega pridelka. — Na splošno se trdi, da so zvišanja žitnega pridelka na poti skoro nepremostljive razmere, dočim vlada zopet na splošno mnenje, da bi se pridelek jajc in perutnine z lahkoto znatno zvišal. — In vendar koliko knjig, poročil, predavanj, poizvedovanj, natečajev itd. za žito, a kako malo za jaica in perutnino.

Pogozdovanje na Goriškem: Vojna vihra je razdejala precejšen del naših gozdov. Leta 1919 se je ugotovilo, da je bilo med vojno popolnoma uničenih 1300 ha gozdne površine, ki jo je pred vojno nasadila komisija za pogozdovanje Krasa. Dosedaj je že nekaj teh škod popravljenih: nekaj okleščenih borov je zopet oživelo, usehlo in pokvarjeno drevje se je odstranilo, drugod pa se je samo od sebe vzklilo hrastovje, akacija in drugo drevje.

Seveda smo še daleč, predno bo vsa škoda popravljena. Komisija za pogozdovanje sicer obstoja in pošilja v svet lepa letna poročila, a nam se zdi, da bi nekoliko bolj energično nasajanje raz-

bitih kraških pasov več izdalo, kot najboljše poročilo.

Lovski kongres se je vršil te dni v Milanu. Sedanji lovski zakon nima pravih privržencev. Zahteva se izdaja novega, modernega zakona. Kongres je sprejel poseben zakonski osnutek, ki se predloži osrednji vladi.

Vinska tržna razstava se bo vršila, kakor nam poročajo, tekom marca 1925 v Tridentu. Na tej bodo skušali ustvariti poseben tip tirolskih vin, ki bo dober za izvoz.

Globe radi prestopkov pri vinskem davku. — Finančno ministrstvo je odredilo na pritisk nekaterih poslancev, da se odpišejo majhne globe, ki so se naložile mnogim vinorejcem radi vedoma ali nevedoma napravljenih prestopkov pri vinskem davku. (ki je že odpravljen). Pogoji pa je, da dotičniki svoje pogreške popravijo, posebno pa, da plačajo morebitne zastonke na tem davku.

Nekaj za naše sirarne in mlekarne. — V nekem nemškem listu piše dober poznavalec razmer slededeče: Pri nas (na Tirolskem) se kupuje švicarski sir po 56.000 do 60.000 K za kg, predarelski pa po 46.000 K, a naš domači v najboljšem slučaju po 34.000 K, največ pa po 26.000 K ali še manj. Te so grozne razlike. Naši ljudje bi mogli, če bi se oprijeli resno in umno dela, kakor Švicarji, zaslužiti pri isti množini mleka vsaj še enkrat toliko. Enako, kakor pri siru, je tudi pri maslu. Naše maslo se prodaja v Inomostu po 30.000 K, istočasno pa uvoženo maslo po 60.000 K. Na moje vprašanje, čemu ta velikanska razlika, mi je neki trgovec odgovoril: »Naučite prej svoje ljudi izdelovati maslo, potem šele smete zahtevati dobrih cen«. In res je tako! — Ali ne velja do pičice tudi za naše kraje?

Izvoz turšice iz Jugoslavije. — Po poročilih in računih bo znašal letošnji izvoz turšice krog 50.000 do 70.000 železniških voz, kar predstavlja vrednost nad poldrugo milijardo dinarjev.

Listnica uprave: Poslali smo zadnje dni večini naročnikov poštne položnice. Prosim, da se jih poslužite, posebno zamudniki naj izvršijo svojo dolžnost. S prihodnjo številko ustavimo list vsem, ki so v zastanku z naročnino za lansko

leto, zastanke pa izterjamo s poštними plačilnimi nalogi. Redno plačujoči naročniki dobijo tudi v kratkem položnice. — Širite in agitirajte za naš list. Priporočajte ga sosedom in znancem. Tako delate za dobro stvar.

Tiska odlikovana Narodna tiskarna. — (2. — III. — 1925.) — Odgovorni urednik: Dominko Viljem.

DREVESNICA - BRATA ŠIRCA - Godnje 17 p. Dutovlje
Na razpolago: cepljene hruške, jabolane, breskve, črešnje i. t. d. — Cene zmerné.

Tržaška kmetijska družba v Trstu Via Raffineria št. 7.

ima v zalogi: **Semena:** zelje, zgodnje in pozno nemškega izvora, pesa, rdeča Mamut in rumena Eckendorf, cvetoči karlijol, snežna kepa, špinača, redkvico okroglo, rdečo podgasto in belo dolgo, zgodnji nizki grah, seme salatine, solate, radiča, čebulček, solatno peso, krmsko peso, korenje ter druga vrtna in cvetlična semena.

Trave: laško ljulko, francosko pahovko, mačji rep in travniško bilnico.

Detelje: inkarnatno domačo in lucerno. Vsa semena preizkušena in zajamčena, bodisi glede kaljivosti, kakor tudi glede vrste.

Škarje za obrezovanje, francoskega tipa.

Umetna gnojila: superfosfat, kalijevo sol, amonijev sulfat in čilski soliter.

Bisulin, zdravilo za na spolovilih obolelo govejo živino.

Zamaške za steklenice, vehe za sode.

Šure za cepljenje trt z žico.

Cepilni vosek in razne druge gospodarske potrebščine.

Ibernal sredstvo za zimsko pokončavanje sadnih in trtnih zajedalcev.

Žveplo, 2 krat rafinirano in ventilirano.

Modro galico angleško v sodih.

Naša semena in umetna gnojila — vse zajamčeno — ima v razprodaji tudi naš zastopnik g. IVAN LEH v RODIKU.

Slovensko kmetijsko društvo v Gorici

ima v svojem skladišču, nahajajočem se v ulici **Giuseppe Carducci** - prej Gosposka ulica — v **Gorici št. 6**, II. dvorišče, vedno na razpolago sledeče kmetijske potrebščine:

Amerikansko lepivo — Tree Sticky.

Kalijevo sol.

Modro galico.

Superfosfat, s 15/17 % v vodi raztopne fosforove kisline.

Tomaževo žlindro, zajamčeno z 18%.

Žveplo, ventilirano 85/95.

Zgodnji grah.

V zalogi ima tudi raznovrstna orala, grozdne stiskalnice in mline, gnojnične sesalke, brane in robkalnice za turšico. Živinozdravniško klajno apno. Na željo se priskrbijo tudi druge kmetijske potrebščine po jako zmernih cenah.